

Nihai Tüketiciye Ceza Kesilebilir mi ?

Vergi Bülteni

Bu bülten **MuhasebeTR** 'de yayınlanmıştır.
100.000'i aşkın üye sayısıyla 1 NUMARA

Bülent AK,
Yeminli Mali Müşavir
bak@konseydenetim.com.tr

KONSEY
VERGİ - DENETİM - DANIŞMANLIK

1. Önsöz

Vergi hukuku elbette bir bütün, ama işimiz gereği daha çok KDV ve Kurumlar Vergisi üzerinde yoğunlaşıyoruz. Çoğu zaman ele aldığımız konunun esası üzerinde duruyor, usul hukuku açısından bağlantılı olduğu yerleri gözden geçiriyoruz. Bu nedenle yıllar vardır ki doğrudan usul hukukuna ilişkin pek fazla makale yazmamıştım.

Son yıllarda vergi hukukunda ismi sivrilen, çalışkanlığı ve üretkenliği nedeniyle atom-karınca lakabını hak eden çok değerli bir hocamız var: Sevgili Murat Batı. Hocamızın yazılarını ilgiyle takip eden birisi olarak, geçenlerde yazdığı bir makale çok ilgimi çekti ve benim usul'cülük damarımı kabarttı.

Efendim olay şu, eskiden sadece fatura ve benzeri belgeleri vermeyen mükelleflere ceza kesilirken, son torba yasayla yapılan düzenlemeyle, artık söz konusu belgeleri almayan nihai tüketicilere de ceza kesilecek.

Ancak, Prof. Murat Batı hocamız yazdığı bir makalede nihai tüketicinin fiş/fatura almasını zorunlu kılan yasal bir düzenleme bulunmadığını, bu nedenle nihai tüketicie ceza kesilmesinin tartışma yaratacağını ifade etti. <https://t24.com.tr/yazarlar/murat-bati/fis-fatura-alinmadi-diye-5-bin-lira-cezanin-kesil-eme-mesi-sorunsali,46435>

Sevgili hocamızın hoşgörüsüne sığınarak, ben de konuya ilişkin bir değerlendirme yaparak, bu tartışmaya katılmak ve katkı sağlamak istedim.

2. Nihai Tüketicie Fatura veya Fiş Verilmesi Zorunludur

Vergi Usul Kanunu'nun "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesine göre, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler ile defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler;

- Birinci ve ikinci sınıf tüccarlara,
- Serbest meslek erbabına,
- Kazançları basit usulde tespit olunan tüccarlara,
- Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere,
- Vergiden muaf esnafa,

Sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek, bunlar da fatura istemek ve almak mecburiyetindedir.

Yukarıdakiler dışında kalanların yani nihai tüketicilerin; birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenlerden ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdıkları iş bedelinin (556 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile 1.1.2024'dan itibaren) 6.900 lirayı geçmesi halinde, emtiayı satanın veya işi yapanın nihai tüketicie fatura vermesi zorunludur.

Bunun yanı sıra, nihai tüketicilerin talep etmesi durumunda, satış bedeli 6.900 lira veya daha az olsa bile, yukarıda sayılan mükelleflerin sattıkları mal ve hizmetlere ilişkin olarak fatura vermeleri zorunludur.

Diğer taraftan, Vergi Usul Kanunu'nun 233. maddesinde, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler ile defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedellerini aşağıdaki belgelerden birisi ile belgelendirmek zorunda oldukları yazılıdır.

- Perakende Satış Fişi,
- Makineli Kasaların Kayıt Ruloları,
- Giriş ve Yolcu Taşıma Biletleri.

Yukarıda yer alan yasal düzenlemeleri özetleyecek olursak, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler ile defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler; 1.1.2024 tarihinden itibaren bedeli 6.900 lirayı geçen mal ve hizmet teslimlerine ilişkin olarak nihai tüketicilere fatura vermek zorundadır.

Yukarıda sayılan mükelleflerin, 6.900 lira veya altında kalan satışları için, nihai tüketicilerin talep etmesi durumunda fatura düzenlenmesi zorunludur, talep etmezlerse nihai tüketiciye perakende satış fişi kesmek yahut işletmenin nevine göre giriş ve yolcu taşıma bileti vermek zorundadır.

Yukarıda açıklanan yasa maddelerinin lafzına bakacak olursak, fatura veya satış fişi verme zorunluluğu mükellefe yüklenmiş olup, nihai tüketicilerin bu belgeleri alma zorunluluğunun bulunduğu yönünde doğrudan ve açık bir ifade bulunmuyor.

Amaçsal yorum yapacak olursak, yasada yer alan bu düzenlemenin; mükelleflerin mal ve hizmet satışlarına ilişkin belgeleri düzenleyerek, hâsılatlarını yasal kayıtlara eksiksiz olarak aktarılmasını sağlamak amacının olduğunu, mükelleflerin bu belgeleri düzenleyerek nihai tüketiciye vermek zorunda olduklarına göre, işin doğası gereği nihai tüketicilerinden de bu belgeleri almaları gerektiği ileri sürülebilir.

3. Fatura veya Fiş Almayan Nihai Tüketiciye Ö.U. Cezası Kesilecektir.

7524 sayılı Kanunla, Vergi Usul Kanunu'nda yer alan özel usulsüzlük cezalarını düzenleyen 353. maddenin 3 numaralı bendi, 2 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe girmek üzere, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

“3. 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde bunlara her bir belge için 5.000 Türk lirası özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı için 50.000 Türk lirasını geçemez. Şu kadar ki, bu bent kapsamındaki kişiler tarafından, idarenin bilgisine girmeden önce belgenin düzenlenmesi gereken tarihi takip eden beş iş günü içerisinde belgenin düzenlenmediğinin idareye bildirilmesi durumunda, bunlar adına özel usulsüzlük cezası kesilmez.”

Önceki bölümde ayrıntılı olarak değerlendirdiğimiz üzere, Vergi Usul Kanunu'nda nihai tüketicilerin fatura ve satış fişi vb. belgeleri alma zorunluluğunun bulunduğu yönünde doğrudan ve açık bir ifade bulunmuyor.

Ancak, yukarıda yer alan son yasal düzenlemeye göre; fatura, satış fişi vb. belgeleri almayan nihai tüketicilere, almadıkları her bir belge için 5 bin lira özel usulsüzlük cezası kesilmesi gerekiyor. Bu şekilde kesilecek ceza tutarının toplamı bir takvim yılında içinde 50 bin lirayı geçemeyecek, diğer bir ifadeyle takvim yılı içerisinde nihai tüketiciye 10 belge almayınca kadar ceza kesecek, sonrasında aynı yıl içinde başkaca bir işlem yapılmayacak.

Diğer taraftan, fatura veya satış fişi almayıp, sonradan pişman olan nihai tüketiciler, vergi idaresi konuyu öğrenmeden önce bu durumu idareye haber verirse, ceza yemekten kurtulacak. Ama bu işlemlerin ne şekilde yapılacağına dair yasa metninde net bir açıklama yok, vergi dairesine veya ilgili ilin defterdarlığına yazılı bir başvuruda mı bulunmak gerekir yoksa ilgili makamlara bir e-posta göndermek yeterli olacak mı bilemiyorum.

4. Fatura veya Fiş Almayan Nihai Tüketicinin Yasalar Karşısındaki Durumunun Değerlendirilmesi

Yazımızın ikinci bölümünde yapılan yasal açıklamalar uyarınca; mükellefler yaptıkları satışlar için müşterilerine fatura veya fiş düzenlemek ve vermek zorunda, size çok tuhaf gelebilir, ama nihai tüketicilerin bu belgeleri alması zorunlu tutulmamış.

Mükellef satış belgesini düzenleyip tüketiciye vermek istediğinde, şunlar olabilir:

- Tüketici belgeyi alır ve cüzdanına veya cebine koyar,
- Alır ve çöpe atar,
- Belgenin kesilmesini beklemez ve gider.

Şimdi sırasıyla bu olasılıkları değerlendirelim.

Varsayalım nihai bir tüketicimiz alışveriş yaptı ve dükkândan çıktı. Maliyeci bir kardeşimiz, tüketici kardeşimize yanaşıp, pardon beyefendi yaptığımız alışverişin fişini görebilir miyim diye sordu. Fişi alıp cebine koymuşsa sıkıntı yok, bu durumda fişi maliyeciye gösterir, hem satıcı hem de nihai tüketici denetimi sıkıntısız şekilde atlatır.

Peki, tüketici fişi alıp, attıysa ne olacak? Nihai tüketicinin aldığı fatura veya fişi, kanunda yer alan deyimlerle ifade edecek olursak, muhafaza ve ibraz etme zorunluluğu bulunmuyor. Aldım attım kardeşim derse, maliyecinin yapacağı pek bir şey bulunmuyor aslında.

Nihai tüketici fişin kesilmesini beklemeden dükkândan çıkmışsa, düzenlediği satış fişini zorla müşteriye vermediği için mükellefe ceza mı kesilecek? Mükellef nihai tüketiciyi bu konuda ne kadar zorlayabilir?

Diğer taraftan, her ne kadar nihai tüketicilerin yaptığı alışverişlerde fatura ve satış fişini alma, saklama ve istendiğinde yetkililere ibraz zorunluluğu bulunmuyorsa da, satış fişini almak için beklemeden dükkândan çıkmışsa, yapılan yeni yasal düzenleme uyarınca, almadığı fiş için kendisine özel usulsüzlük cezası kesilmesi gerekiyor.

Oysa ceza hukukunun evrensel kuralıdır, kanunsuz suç ve ceza olmaz. Yani hem suçun, hem de işlenen suçla karşı verilecek cezanın kanunla açık bir şekilde belirlenmiş olması gerekir. İncelediğimiz olayda, kanun metninde ceza açık olarak belirlenmekle birlikte, kanunda suçun tanımını açık olarak yapılmamış.

5. Sonsöz

Rahmetli Altan Tufan üstadımız zamanında çıkarılan Katma Deđer Vergisi Kanunu'nun uygulamasını yerleştirmek ve halkımızı belge düzenine alıştırmak için neler yapmadık ki, TRT'de tanıtım ve kamu spotlarında yer alan rahmetli Ayşegül Atik'in kuruyemişçideki alışverişini ve unutulmaz repliğini hepimiz ezberlemiştik: Bir alışveriş bir fiş, önce alışveriş sonra fiş.

Sonrasında baktık sadece kamu spotuyla bu iş olmuyor, mükelleflere sopa ve ceza, tüketiciye teşvik dönemine geçtik. Belge düzenine uymayan, fatura - fiş vermeyen mükellefleri önce uyardık, sonrasında dükkânlarının camlarına kocaman levhalar asıp işyerlerini kapatmaya başladık, diğer yandan milyonlarca ücretliye vergi iadesi zarfları doldurttuk, ama fatura - fiş pazarlığını engelleyemediğimiz gibi, ücretlileri de usulsüz yere alınan vergi iadeleriyle yoldan çıkardık, sonunda bu uygulamaların tamamını kaldırmak zorunda kaldık.

Maliyenin yaygın ve yoğun denetim ekipleri tekrar fatura-fiş kontrolü için sokaklara iner mi bilmiyorum ama doğrusunu söylemek gerekirse, ben de sevgili Murat hocamız gibi, bu konu dava konusu edilirse, mahkemelerimiz nasıl karar verir, çok merak ediyorum.